Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

TER ONDERTEKENING

Nota actief openbaar
Ja

Onze referentie
2026-0000298961

Datum
23 juni 2026

Opgesteld door
[redacted]

Samengewerkt met

Bijlage(n)
2

Aan Minister van BZK
Van OIV

nota

Kamerbrief inzake aanbieding rapport nr. 84 van de CTIVD over de verwerking van bulkdatasets door de

Aanleiding

Bij brief van 24 september 2024 heeft de CTIVD medegedeeld onderzoek te doen naar het handelen van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten ten aanzien van de verwerking van bulkdatasets. Het rapport benoemt geen specifieke onderzoeksperiode. Het onderzoek is inmiddels afgerond en het vastgestelde rapport is op 11 juni 2026 aan u aangeboden. Het rapport dient uiterlijk 23 juli 2026, voorzien van een reactie van de betrokken ministers, aan de Eerste en Tweede Kamer te worden aangeboden. Hiertoe is de als bijlage gevoegde beleidsreactie opgesteld. Gelet op het naderende zomerreces en de toezegging aan de CTIVD dat het rapport voor het zomerreces zal worden aangeboden, wordt ernaar gestreefd het rapport inclusief beleidsreactie op 1 juli 2026 aan beide Kamers aan te bieden.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd in te stemmen met de beleidsreactie. De brief wordt gelijktijdig aan de minister van Defensie voorgelegd. Bij inhoudelijk akkoord van u en de minister van Defensie zal een tekenversie van de brief aan u worden voorgelegd.

Kern

- De toon van het rapport van de CTIVD is kritisch. Tegelijkertijd benoemt de CTIVD ook dat de (verdere) verbetering van de uitvoering bij de diensten hoog op de agenda staat en dat tijdens de onderzoeksperiode al verbeteringen zijn doorgevoerd.
- De CTIVD doet voor haar doen uitzonderlijk veel aanbevelingen, namelijk dertien. Eén aanbeveling wordt niet overgenomen. De overige aanbevelingen worden volledig of gedeeltelijk overgenomen. De diensten treden hierover nader in gesprek met de CTIVD.
- De conclusies uit dit rapport leiden in het maatschappelijk middenveld en de Kamer mogelijk tot kritische vragen, óók in het kader van de herziening van de Wiv 2017. De verwerving en verwerking van bulkdatasets is, gelet op het belang daarvan voor de diensten, immers een belangrijk aspect binnen die herziening.
- De aanbeveling die niet wordt overgenomen ziet op het opstellen van een besliskader om te bepalen of meerdere bulkdatasets (al dan niet) in samenhang moet worden gewogen om de privacyinbreuk daarvan (goed) te kunnen beoordelen. De CTIVD stelt dat hoewel de classificatie per bulkdataset

afzonderlijk moet worden gemaakt, het van belang is bulkdatasets in samenhang te bekijken. De opbrengsten kunnen immers uiteindelijk binnen een onderzoek worden gecombineerd. Het inzicht en effect van deze opbrengsten kunnen daarmee relevant zijn bij de bepaling van de toegangsregimes voor bulkdatasets.

- De beleidsreactie vermeldt dat de door de CTIVD voorgestelde werkwijze tot gevolg kan hebben dat alle losse bulkdatasets die de diensten hebben in samenhang moeten worden bezien en worden beoordeeld. Hierdoor zouden ook bulkdatasets die een zeer geringe inbreuk maken op de persoonlijke levenssfeer zeer waarschijnlijk terecht komen in een zwaarder waarborgen- en toegangsregime. De Tijdelijke regeling verdere verwerking bulkdatasets Wiv 2017 (Tijdelijke regeling) schrijft deze werkwijze niet voor en de diensten achten dit ook niet wenselijk. Het uitgangspunt voor de voorwaarden waaronder de diensten bulkdatasets bewaren en gebruiken blijft, conform de Tijdelijke regeling, dat deze worden bepaald door de aard van die bulkdataset zelf, niet door alle andere sets waarmee deze in combinatie kan worden gebracht.
- Een groot deel van de overige bevindingen en aanbevelingen is te herleiden naar verbeterpunten met betrekking tot het technisch beheer van bulkdatasets, het bijbehorend datamanagement en de (interne) controle op wie toegang heeft (gehad) tot welke data.
- Ten aanzien van enkele aanbevelingen die raken aan de herziening van de Wiv 2017, zal nader worden bezien of, en zo ja, hoe deze aanbevelingen worden meegenomen bij het traject van de herziening van de Wiv 2017.
- Hierbij kan gedacht worden aan de constatering van de CTIVD dat een wettelijke grondslag voor het beleid van de diensten omtrent het gebruik van bulkdatasets ter ondersteuning van de taakuitvoering ontbreekt. Deze datasets – met voornamelijk technische gegevens en slechts in zeer geringe mate persoonsgegevens – worden niet ter beschikking gesteld aan het inlichtingenproces en vallen volgens het beleid van de diensten buiten het bulkregime.
- Ook kan worden gedacht aan de invulling van het openbaarheidscriterium. De Tijdelijke regeling schrijft voor dat de diensten meewegen in hoeverre de bulkdatasets voor eenieder toegankelijk is bij het bepalen van de privacyinbreuk die wordt gemaakt door een bulkdataset. De diensten hebben tijdens de onderzoeksperiode conform de aanbeveling van de CTIVD de regels rondom het openbaarheidscriterium in het beleid verduidelijkt en verscherpt. In de herziening van de Wiv 2017 is daarnaast nadrukkelijk aandacht voor de invulling van dit criterium.
- De diensten herkennen zich echter niet in de constatering van de CTIVD dat de invulling en weging van het criterium discutabel is. De CTIVD stelt dat rekening moet worden gehouden met de omstandigheid dat gegevens uit een datalek openbaar toegankelijk kunnen zijn, maar doorgaans niet door de betrokkenen zelf openbaar zijn gemaakt. De gegevens zouden daarmee als 'niet openbaar toegankelijk' moeten worden vastgesteld.
- Dit aspect van de aanbeveling wordt daarom niet overgenomen. De beleidsreactie vermeldt dat de diensten - in lijn met het CTIVD rapport nr. 74 en de Memorie van Toelichting bij Wetboek van Strafvordering -, bulkdatasets met daarin gegevens afkomstig uit een datalek en bulkdatasets die tegen betaling beschikbaar worden gesteld, kunnen aanmerken als 'openbaar toegankelijk'.

Toelichting

Politieke context
- De CTIVD heeft veel aandacht voor de verwerving en verwerking van bulkdatasets door de diensten. Zij schreef er meerdere rapporten over, bijvoorbeeld over de verwerving van door derden op internet aangeboden bulkdatasets en over passagiersgegevens van luchtvaartmaatschappijen (2020).
- Ook de afdeling klachtbehandeling van de CTIVD heeft zich hierover kritisch uitgelaten. In haar tot op heden enige bindende uitspraak beval zij, naar aanleiding van een klacht door belangenvereniging Bits of Freedom, de diensten tot het vernietigen van vijf bulkdatasets (2022).
- Daarnaast zullen de conclusies uit dit rapport in het maatschappelijk middenveld en de Kamer mogelijk tot kritische vragen leiden. Hoewel de toon van het rapport zelf constructief is, zal vooral de hoofdboodschap in de buitenwereld blijven hangen. Het rapport kan opgevat worden als een bevestiging dat de dienst 'enge' dingen doet met de data van burgers.
- Het ligt in de verwachting dat ook tijdens de behandeling van de herziening van de Wiv 2017 de omgang van de diensten met bulkdatasets prominent naar voren zal komen.

Achtergrond
- De diensten verwerven en verwerken in het kader van de uitvoering van hun wettelijke taken grote hoeveelheden persoonsgegevens. In voorkomende gevallen werken zij met zogenaamde bulkdatasets.
- Bulkdatasets zijn gedefinieerd als 'omvangrijke gegevensverzamelingen waarbij het merendeel van de gegevens betrekking heeft op organisaties en personen die geen onderwerp van onderzoek van een dienst zijn en dat ook niet zullen worden' (artikel 1, Tijdelijke regeling).
- Bulkdatasets zijn van grote betekenis voor de taakuitvoering van de diensten. Tegelijkertijd brengt de verwerving en verwerking van bulkdatasets een inbreuk op grondrechten van personen met zich mee.
- De CTIVD heeft eerder kritische kanttekeningen geplaatst bij de wijze waarop de diensten hun datahuishouding hebben vormgegeven, onder meer in haar rapporten over de implementatie van de Wiv 2017.
- Met de Tijdelijke regeling verdere verwerking bulkdatasets Wiv 2017 zijn nadere regels gesteld over bijvoorbeeld de toegang van dienstmedewerkers tot gegevens uit bulkdatasets.
- In de Tijdelijke wet onderzoeken AIVD en MIVD naar landen met een offensief cyberprogramma, bulkdatasets en overige specifieke voorzieningen (Tijdelijke wet) is de mogelijkheid gecreëerd tot het vaststellen van een nieuwe eindtermijn voor een bulkdataset.

Communicatie
Communicatie wordt in afstemming met Defensie voorbereid op basis van de beleidsreactie en wordt separaat aangeboden.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Motivering
In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Beleidsreactie op CTIVD-toezichtrapport nr. 84 over de verwerking van bulkdatasets door de AIVD en MIVD	
2	CTIVD-toezichtrapport nr. 84 over de verwerking van bulkdatasets door de AIVD en MIVD	